

REGÉLŐ.

PESTEN Vasárnap Aprilis 21^{kén} 1833.

Megjelen társával együtt hetenkint kétszer Vasárnap és Csütörtökön.
Évnegyedi díjja helyben 1 ft 36 kr borítéktalanul; postán 2 ft ezüstben.
Három évnegyedre helyben 4 ft 48 kr; postán 6 ft.

AZ ELŐFIZETŐ SZÉPNEM.

Brünek Julianna, Vásárhelyi Jánosné.
Császár Eleonora, Czintula Jánosné.
Kardos Maria, özv. Pilaszanovits Pálné.
Kremstädter Francziska kisassz.
Salamon Lidia báróné, Szutsitsné assz.
Troyer Erzsébet, Várady Józsefné.

I. TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

Soproni kádárlegény. *(Folytatás.)*

15.

Egyezés szerint nem sokára József a' Mesterhez szegődött, 's ismét hiven kezde látni annak ügyelése alatt a' mesterségi foglalatosságához, borral bánáshoz, 's annak eladásához. Ugy látszott, hogy Zsuzsi mind ezekkel nem igen törődött; Józsefnek, ki bár mikép igyekezett őtet szöllásra birni, evés közben-is csak rövid, keveset jelentő feleletet adott, a' mennyire lehetett elkerülé pillantatait, 's a' vele magánosan találkozást.

Végre ezen utolsót egykor még sem kerülhette-el. József megfogván kezét, így kérdezé: „Haragszol rám? Mond meg, 's ne kinozz tovább. Midőn megjöttem, oly szívesen fogadtál, — mit vétettem azóta ellened? Vagy talán másnak adtad szivedet távullétem alatt?”

„Hol van gyűrűm?” — kérdé hevesen Zsuzsi.

„Hát csak ez a' bajod? — felele amaz — engedd csak kedvesem, hogy tudosítsalak! Emlitettem már előtted, 's atyádnak ama mesterséges sulykot.” —

„Melly becsesebb volt előtted gyűrűmnél” — szólla Zsuzsi félbe szakasztván Józsefet. — „Távozz tőlem bábos sulykoddal! Igaz, hogy az kedvesebb volt előtted!

Mit-is ér az ollyas gyűrűcske? Nyilván eladtad, vagy valamelly idegen leánykára elvesztegetted.“ —

„De csak hallgass-meg valahára! Ez a' mesterséges sulyok.“ — —

„Nem, már most elfogyott béketűrősem! vagy bódult-nak akarsz tartani, — vagy — Isten bocsásd bűnömet! — napcsipés (Sonnenstich) érte fejedet. De tudd meg most és mindenkorra, — megfogadtam, 's meg-is tartom — én egész vándorlásodról, a' gyűrűről, de annál kevesbé bűbajos sulykodról egy szót sem akarok valaha hallani. A' mit gondolok, gondolok. Talán idővel én-is megtanulok elfelejteni. Én ugyan, — ah fájdalom! — nem állhatok-el tőled, 's így meg lássuk, mit rendelt Isten számunkra. De ha még egyszer sulykodról kezdesz ismét szólni, akkor örökre, örökre vége van barátságunknak.“

Illy meghatározott kinyilatkozás mellett, kivált minnekutánna fogadásról-is volt szó, József egyebet nem tehetett, mint hallgatott, 's Zsuzsinak szerelmét megnyerni ujjal igyekezett. Célját jóformán el-is érte. Zsuzsi ismét megbékélt, jámbor, véghetetlen szives, sőt a' nélkül, hogy valaha a' multakról említést tenne, bizodalmas 's nyájas-kodó lett József iránt. Atyja pedig rövid időn mesteremberi jusra segíté őtet, és szabad tetszésére hagyá, házában akar-e maradni, vagy különös gazdaságot kezdeni. Midőn pedig József elpirulva Zsuzsit megkérné, és se ez, se az atyafiak ellenvetést nem tennének, örömmel monda áldást reájok az atya, 's a' rendkívül szerencsés fiatal kádármester oltárhoz vezeté kedves Zsuzsiját.

16.

Az öreg mester már most nem sokat gondolt a' munkával, ugy vélvén, hogy ő már eleget tett magáért; ezután tehát csak ki 's be járkálgatván a' tulajdonképpeni kormányt vejének, az ifiú mesternek engedé által, kinek emberséges voltáról, 's vándorsága közben szerzett ismereteiről napról napra bizonyosabbá téteték. Józsefnek anyja szinte bálványként becsülé szép és gazdag menyét, 's ennek bátyjai, sógorai, és ángyai hallgatólag ismerék-el gazdájoknak az öreg Mátyás után új sógorukat.

József igen szerencsésnek taitá magát Zsuzsi birása-

ban, de ezen szerenését még sem találá olly fokon, mellyen remélette. Mert bár milly engedelmesen, szeliden, nyájason viselé iránta magát felesége, de úgy látszott, legalább Józsefnek homályos belátása szerint, hogy Zsuzsija nagyon-is szeme előtt tartá amaz intést: „Ő legyen a' te Urad!” Ugy vette József észre, mintha felesége most csendesebb lenne, 's az előtt fürgébb, vidámabb lett volna. Némellykor az-is eszébe jutott, hogy Zsuzsi a' jegygyűrűk bevásárlásakor egy szót se szóllott az egykoron neki adott eljegyző gyűrű felől; de ő annyival-is inkább őrizkedett elvesztett sulykának említésétől.

Azonban kötelességének tartá, hogy kedves, de napról napra szótalanabbá, sőt búskomollyá lett feleségének néha néha valamelly változást, mulatságot szerezzen, 's illy módon ötét felvidítsa, és korábbi hevesebb fiatal korára vissza emlékeztesse.

Egy tiszta mosolygó májusi napon tehát, melly szinte amahhoz hasonlított, mellyről e' történet elején emlékeztünk, javallotta neki József, hogy menne vele gyalog el-sőbben Nyulas mezővárosába, hol neki valamelly dolga volt, azután Neziderbe anyjához. Zsuzsi, ki József véleménye szerint nagyon-is engedelmes vala, szívesen kész volt a' menetelre. Meg látogatak tehát az örömmel meglepett anyát, azután pedig fel tették magokban, hogy, mivel a' kellemes levegő 's napfény igen csalogatá őket, egy kevesé a' Fertő tava partján sétáljanak.

17.

Ezt a' tavat az emberek máskint ruszti, soproni tónak, ama mocsáros széleit vagy lápjaít pedig, mellyeken kocsi-val járni nem lehet, Hanságnak, mosoni oldalainak vidékét végre, mellyeken bőséges szénát termő rétek vannak, földes ura Esterházi herczeg nevérol esterházi tónak-is nevezik. Hossza 4, széle két mértföldre terjed, sok apró nemű és tó izű ponty és kárász tenyészik benne; a' hanságban nagy darab uszó gyepek találkoznak, 's magos nád nevelkedik, mellyben számtalan vad lúd, 's kácsa, vizi szalonka (Wasser-Schnepfe), szárcsa, nádi veréb, 's más egyéb vizi madár tartozkodik; a' le kaszált nádat házfedélre 's tüzezésre használják a' szomszéd lakosok. Valamint máshol a'

tengerbe süllyedt Vineta 's egyéb gyönyörű városok, kastélyok, kertek, és erdők felől beszélnek, úgy ezen tájbeli lakosok-is mondják, hogy a' Fertőtől elborított térségen hajdan mezővárosok, 's faluk állottak, mellyeknek számát Esterházy herczeg levéltárában levő egy oklevél tizen négyre teszi. A' szóhagyomány szerint eme helységekben keresztül Fertő vize folydogált egykor, melly földindulás által kiszorittatván ágyából a' mostani óriástónak vízmedrévé változott. Akár mint legyen a' dolog, a' vizsgáló szemnek úgy tetszik, hogy a' víz felületén folyamok 's patakok huzódnak, mellyek majd láthatók, majd a' víz alá rejtik folytatott futásukat. Azt-is hiszi a' köznép, hogy eme tó a' Dunával földalatti öszveköttetésben volna. Körülötte fekszik még Sircz (Gschiesz) falu kénköves fürdővel, a' boráról híres Ruszt királyi város, Medgyes falu, mellynek környékén szépen kristályzott tavi só formálódik, Balf falu kénköves fürdővel, Nagy Czenk, mellyből félórányi hosszúságú hársfasor, mellyet még ama Nagy Széchényi Ferencz ültetett, vezet a' tó partjára, — 's több más falu és mezőváros. *(Folytatás következik.)*

ÉLETTÖRTÉNET.

Báthory Zsófia.

II-dik Rákóczy György erdélyi fejedelem özvegye. Férje holta után Munkács várába vette lakhelyét, hol élte fogytaig maradt. A' catholica vallásnak buzgó követője volt, és a' hazát marczongló nyugtalanságok között Leopold király iránt viseltetett hűségét tántorithatlanul tartáfen. Bús aggodalom keseríté őtet fijának I-ső Rákóczy Ferencznek, a' szérencsétlen Zrinyi Péter vejének, és sárosi főispánnak részvétele a' Vesselényi által létre hozott pártütésben. A' lázzadók Ferenczet választák felső magyar országban vezéröknek. Szorgos anyjának igyekezete, hogy fiját ezen veszedelmes szövevényről lebeszélle, sikertelen marada. Nem tehetett tehát egyebet, mint hogy fijától minden pénzbeli segedelmet meg vont, mellyel amaz szűkségben volt pártos feleit segiteni akarta. Haragra gerjedt fija tehát erővel akará ki csikarni anyjától kívánságának megtagadott teljesítését, 's Munkácsot minden eréjé-

vel meg szállá, de Zsófia őtet készen várta, 's vissza verte. Némelly írók szerint, midőn a' szent kötelességéről megfeledezett fija 1670-dik évben királya ellen fegyvert ragadott, 's anyjától a' munkácsi várból néhány ágyút kért volna, azt felelé a' hős anya, hogy az ő ágyúji hazája 's nemzete oltalmazására állanak készen a' várban; egyébiránt Ferencznek azt izeni, hogy ha becstelen szándékával fel nem hagyna, 's koronás fejedelme hűségére vissza nem térne, inkább fijára sütteti az ágyúkat, hogy sem azokat királya ellenségének kezére játssza. — Vesselényi holta után a' pártütés felfedeztetvén Rákóczy Ferencz anyjának bocsánatjáért, 's a' királynál közbenjárásáért esedezett. Zsófia a'ja számára csak ugyan kegyelmet nyert Leopoldtól olly feltétel alatt, hogy 45 ezer forintot bírság, 355 ezer forintot hadi költség meg-térítése fejében fizessen, 's Ecsed, Tata, Onod, Sáros, Ledacze és Munkács váraiba császári őrsereget bocsásson. A' jó anya előtt sokkal kedvesebb volt fija életének megtarthatása, hogy sem ezen kiadást áldozatot meg tagadhatta volna. Sőt azonnal el bocsátá ön katonájit, 's alattvalójinak orrok, 's fülök veszése alatt meg parancsolá fegyvereik letételét. — Zsófia után csendes házi életet viselvén, felül élte fijának halálát, 's ajtatoskodott élete végéig. Menyét a' szép Zrinyi Leonát Tököly Imre vette-el. Ez foglalá-el Zsófia holta után ama sok arany, ékszer, gyöngyökből álló kincset, melyet a' hercegné vég intézete szerint a' Jezsuitáknak hagyott, ezek éppen a' munkácsi várból magokkal vinni akartak. —

II. NEMZETI SZOKÁS.

Náadorispán és Országbiró Hitveseiknek innepies foglalato-
ságaik a' Magyar Királynék koronázásakor. (*Folytatás*).

5.

Hogy Erzsébet Krisztina királyné, VI-dik Károly császá-
r 's magyar király hitvesének 1714-ki Oct. 16-án tör-
tént koronázásánál mind a' nádor, mind az ország-
biró hitvесе hivatalosan jelen volt, az akkoron kiada-
zott hivatalos koronázási rendtartás bizonyítja, mellyben e'
szokások kerülnek elő: „Ezután közvetlenül a' felséges csá-
szárné megy előre, oldalai mellett pedig a' nyitrai 's vesz-

primi püspök urak. A' felséges császárnét követni fogják a' nádor és országbiró uraknak hitvесеik, végre az udvari asszonyok serege, melly ő Felségét az udvarból kísérte, és a' segrestyében felöltözteti őtet ő Felségének ugyan udvari asszony-seregéből némelly asszonyságokkal. A' nádorasszony a' császárnét követi; kinek bal oldalán fog menni — grófné asszonyság. (Azon kéziratban, mellyből ezek vétettek, itt 's több más helyeken a' tulajdon nevek kitételében hézag vagy, azonban e' helyen a' hézagot az akkori országbiró Koháry hitvesének nevével kell pótlani.) A' fő komorna asszony is ő Felsége ruházatit fogja vinni, az udvari kisasszonyok (dámák) a' templom alsó részében levő karon (Chorus) külön fognak lenni.“ Ezekhez adatik: „Az olaj letörültetik, 's a' császárné vissza vezettetik az oltárhoz; kíséri fogja őtet a' fő udvari mesterné két udvari kisasszonnyal, és azok közepén a' nádor asszony egészen az oltár aljáig. Az udvari mesterné pedig a' ruha alját fogja tartani.“ — A' rendszabás vége felé: „A' magyar és az udvari asszonyságoknak, kik a' császárnét kísérik, kocsijaik illy módon rendeltessenek: elsőben menjen a' nádorgrófné asszonyságnak, azután a' — (t. i. Koháryné) asszonyságnak kocsija.“ *)

6.

Ezután igen hosszú ideig nem volt a' magyar nemzetnek alkalmatosága királynék koronázását láthatni, míg Felséges I-ső Ferencz királyunk szerencsés uralkodása alatt a' leg súlyosabb had csörgései közt őseinknek hajdani szokása mintegy visszatérési jussal (postliminum) 1792-ben élesztetnék-fel. Maria Theresia Ő Felségének második hites társa emlékezetünk szerint leg elsőben viselé a' válára tett magyar koronát 1792-ki Julius 10-én, 's a' magyar asszonyságok közül csak az országbiróné tett körülötte inepies foglalatoságot, minthogy a' KK. és RR. köz felkiáltásuk, 's bölcs előlátásuk által kevéssel az előtt nádorrá választott Fenséges örökös cs. k. Főherczeg Sándor Leopold még nem lépett volt házassági életre. (*Folytatás következik*)

*) Kaprinay Istv. kéziratjait A betű alatt VI, köt. 77 l. közlé Kovachich Solen. Inaug. 153—158 l.

III. JELES MONDÁS.

Idő. — Tiszta szív.

Nagyon-is sebesen siet-el örömkkel az idő, 's hivatlenül gátolja szenvedéseink futását. — A' szeplőtlen szív hosszabb tartóságot ad szép napjainak, 's midőn a' béketűrés és gyász ideje bekövetkezik, erős bátorsága rövidíti a' fájdalmat. Műchler.

IV. K Ö L T É S Z E T.

Egy ifjú barátom emlékkönyvébe.

Ifjú! virágít szép pályádnak,
 Mellyet érzeménnyel telt kebled
 Fest, érez, teremt magának,
 Szét ne szórd! ápold mint hived.
 Ápold! mert ha tavaszodba kelt
 Virágokat annak szele
 Szét fujja, szép jövőd elröppent —
 El, — 's a' mult vele.
 El röppen azon szép emléke
 A' multnak, melly vissza bájol
 Vig ifjú korunk édenébe
 'S lelkünk borongva gyászol:
 Ápoljad hát pályád tavaszán
 Nyílt virágid, 's gyümölcsseit,
 Izleld élted telének haván
 Mint szép tettid bizonyságít.
 Tedd szép valóvá az ifjú tűz
 Álmaid, 's felébredésed
 Tetted gyönyörjével körül fűz,
 'S boldogan ringat emléked.
 'S érezd milly szép, 's édes itt a' mult,
 Hol tankadva már virágid,
 Miné képzetid, — hol a' kezdő út
 Bájjal ringatá almaid.
 Örömid Ifjút, akaratid
 Állandót, tetted embert
 Mutasson, barátot érzésid,
 'S Lelked emlékemnek helyet.

Karats Teréz

V. VILÁGI TELEGRAF.

Borbély-privilegium. A' darmstadt követei kamarájában nem régiben Rausch követ ur azon nevezetes szabadalmat (privilegium) emlité, hogy egy bizonyos hassiai (Hessen) városban,

hihetően Lauterbachon, csak a' város borbélyja által szabad az embereknek le borotváltatni szakállukat, és pedig 10 tallér büntetés alatt.

Hosszú élet. Feb. 24-én költ neápolyi hírek szerint Trainban Feb. 6án halt-meg Maria Mastronicola nevű 106 esztendő, asszony, train-i születés. 's mesterember leánya. Beteg soha se volt, utolsó napjáig templomba járt, házi munkáját maga végezte, 's pápaszem nélkül olvasott. Halálát nagy nyugalommal várta, 's teljes eszmélettel mult-ki.

Férjfiass elhatározottság. Alexandriából irt levél szerint a' mult Nov. 22-én Cairo városa előtt állott a' Luxor nevű hajó, melyre a' franczia országba által viendő obelisk feltéttetett; ennek szemlélése végett számos lakosok tódultak a' hajó tetőzetére (Bord). Jaurés ur, a' fregát hadnagya innepies formaruhájában (Uniform) állott, mivel az egyptomi basa ministereinek látogatására várakozék, midőn hajója felé egy csónak közelített, mely tele volt asszonyságokkal, 's hirtelen felfordult. Jaurés minden hosszas gondolkodás nélkül, egész öltözetében az ezen helyen igen sebes folyamba ugrék, 's nagy erőlködésébe került a' szerencsétlenek egyikének megmentése. A' matrózok alig látták tisztjeknek ezen szép példáját, midőn tizen közülök azonnal vízbe ugrának utánna, 's valamennyi asszonyt meg mentették. Verninac ur, a' hajó kormányzója ezen elhatározottság tettét a' tengeri miniszternek tudtára adá, 's Jaurés ur megjutalmaztatását javallotta.

Koldús-ebéd. Egy koldús asszony, ki 20 évtől fogva a' párisi templomok ajtaja előtt állott; nem régiben ebédre hívta magához ama templom kardalnokait, 's karékes gyermekeit, valamint-is azon városi fertálynak több lakosait, kiktől ő hosszas időtől fogva jótéteményekkel ápoltatott, u: m. némelly mészárosokat, sütőket, pastétomsütőket, fűszerárosokat 's a' t. Egy üresen álló lakhelyet adtak neki ezen ebédre, 's mintegy ötven személy gyült össze a' vendéglésre, mely valóban nem megvetendő vala. A' vendéglő gazdasszony ebéd közben egész alázatosággal mosogató a' tányérokat, 's csak a' csemegék feladásakor ült vendégei közé, kiknek iránta mutatott régi sziveségöket igen szépen megköszönvén egyszersmind kinyilatkoztató, hogy lehetetlen lett volna neki csendesen meghalni a' nélkül, hogy azokat, kik neki olly sokáig kenyeret adtak, leg alább egyszer magánál megvendégelhetné.

Kérdő rejtvény.

- 1) Mellyik magyar várban nincs soha setétség?
- 2) Hány házban laknak a' magyarországi hajdúk?

Előbbi rejtvény: Széksó.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiarcz 86 szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, urak utszája 612.